

ÅRSFÖRENINGARNAS HISTORIA

RESULTAT AV ARKIVFORSKNING
UTREDNINGAR OCH FÖREDRAG

AV

GUNNAR KORSGREN
SEKRETERARE I 1907 ÅRSMÄN

Stockholm 1986

FÖRENINGEN 1907 ÅRS MÄN

Årsföreningskonferensen den 17 nov. 1976.

Betr. inventering av arkiv för årsföreningar.

Mina herrar!

Bil.1

En del av de närvarande kanske erinra sig att jag genom ordföranden i 07-orna, Bertil Lindborg, vid förra konferensen efterlyste framlidne red. Wahlstedts arkiv. Han stiftade som bekant årsföreningarna på 20-, 30- och 40-talen. Frågan rönste dock ingen respons, som det visst heter numera. I kallelsen till dagens sammanträde efterlystes emellertid dylika uppgifter och jag kanske har något nytt att berätta.

Mitt nyvaknade intresse för arkivfrågorna berodde på att jag då nyligen blivit sekreterare i 07-orna, samt att jag genom pensionering fått tid till efterforskningar. Ursprungligen letade jag efter en notis som jag visste att jag hade sett i Stockholms-Tidningen 1946, före bildandet av vår förening, och där jag erinrade mig att mitt namn var med. Jag tillbringade åtskilliga timmar på Kungliga Biblioteket med att läsa ST-T. för år 1946 utan att finna notisen. Jag kom då att tänka på att red. Wahlstedts arkiv skulle kunna ge mera upplysningar härvidlag. Det vore ju intressant att få veta allt om bildandet av vår förening, hur Wahlstedt gick till väga, varifrån han fick sina initialuppgifter etc.

Bil.2

Ingenting därav fanns emellertid på KB, ej heller på Riksarkivet eller Stadsarkivet. Däremot fann jag att ett antal årsföreningar deponerat sina handlingar hos dessa institutioner, sammanlagt 26 st. (se bilaga). På KB:s handskriftsavdelning fanns t.ex. den äldsta, 1816 års män, bildad 1866, med räkenskaper och andra prydliga anteckningar. Efter denna pionjär tycks det ha blivit ett uppehåll till år 1897, då 1857 års män bildades. På KB kunde jag också ta kopior ur Tidskriften Årsföreningarnas första nummer. Den startades av Wahlstedt och Hedvall år 1923 och upphörde i juni 1949. Kopiorna ge en återblick på de tidigaste årsföreningarna (se bilagor). Jag fann också i tidskriftens nummer från april-juni 1946 de uppgifter som jag ursprungligen sökte. Vår förening bildades hösten 1946, och dessa notiser voro alltså ur vår synpunkt prehistoriska.

Bil.3

Bil.4

Nu finns de i våra arkivalbum.

Efter red. Wahlstedts död 1949 fortsattes utgivandet av tidskriften genom red. Gustaf Bengtsson. Han utgav den åren 1950 till 1954, då den av

ekonomiska skäl nedlades. Denna utgåva har jag komplett. Bengtsson avled 1965. I tidskriften hade nämnts att B. övertagit Wahlstedts arkiv. B:s adress och telefonnummer fanns ju angivet, varför jag såg efter i telefonkatalogen och fann numret på samma adress som förut. I förhoppning att träffa någon släkting till B. ringde jag upp och frågade efter fru B. En yngre dam svarade att fru B. låg mycket sjuk och ej kunde tala. På min förfrågan efter ev. kvarlämnade arkiv svarade hon att hon ej trodde att någonting fanns, men hänvisade till en fabrikör S. som känt Gustaf Bengtsson väl. Jag ringde upp honom men han verkade inte särskilt intresserad av att hjälpa mig.

Bil. 5

Jag besökte därefter dr. Olsson på Stadsarkivet och arkivrådet Holm på Riksarkivet, som båda uttalade sitt synnerliga intresse av att arkivet kunde återfinnas. Den 5 febr. 1975 skrev jag till fabrikör S. och nämnde detta samt bifogade kopior ur Årsföreningarna. Det hade verkan. Den 16 maj ringde mig Robert Agermo, 1920 års män. Genom bowlingen var han bekant med S., som kontaktat honom. Agermo lovade att tillsammans med S. försöka inventera fru B:s vind. Sedermera återfann han där en stor del material, som han nu förvarar och undersöker. Det var nog i sista stund innan arkivet gick till pappersinsamlingen. Jag har nu talat med Agermo, som tydligen har gjort ett gott arbete vid genomgången av handlingarna. Han säger att flera årsföreningar legat efter honom om papperen. Han vill emellertid liksom jag, att de ska samlas på ett ställe, antingen hos Stadsarkivet eller hos Riksarkivet. Där kan sedan intresserade återfinna dem. Han säger också att anteckningar visar att en del arkiv överlämnats till andra institutioner än de jag nämnt ovan. Så har t.ex. kvarvarande medel ibland överlämnats till Blomsterfonden tillsammans med diverse handlingar. Vid dagens telefonsamtal förnekade man dock detta.

Det vore en uppgift att få alla dessa kulturhistoriska arkiv samlade på ett enda ställe. Stadsarkivets chef dr. Olsson har ju i denna församling tagit till orda för fackmännens stora intresse för en sådan sak. Årsföreningsrörelsen i Sverige är säkert unik i världen; och som sådan värd att få sin historieskrivning. Ett beslut borde kunna fattas om vart nu verk samma föreningars handlingar i sinom tid skall överlämnas. Detta forum är väl det lämpligaste därvidlag. Skulle det inte vara angeläget att uppnå enighet i denna fråga? Jag hoppas det!

Gunnar Korsgren

Sekreterare i 1907 års män.

Årsföreningskonferensen 30.10.14

Betr. årsföreningarnas arkiv.

Våra arkiv finns som bekant dels på KB, dels på Riksarkivet. Vår strävan har ju varit att söka samla allt på ett ställe. Vi ha lyckats överföra Stadsarkivets bestånd till RA, och nu har Nisse Montén försökt överföra KB:s handlingar till RA, dock utan framgång. Han åstadkom att KB lämnat en lista på vad man har till RA. På Nisses anmodan besökte jag häromdagen l:e arkivarie, docent Ingemar Carlsson på RA och överlämnade listan. I sin tur tänkte han till KB lämna den inventeringslista som undertecknad gjort 1977.

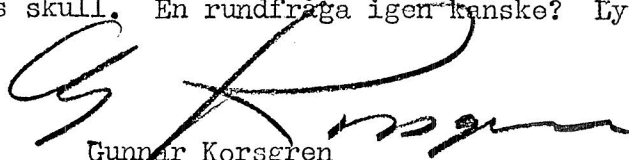
På KB:s nya lista fanns en årsförening, 1878 års män, som jag ej funnit 1977, och därför besökte jag KB i dag. Jag ville veta hur den kommit dit. Det visade sig att den var inlämnad 1977 av en Margareta von Celsing. Den kom alltså 20 år efter föreningens troliga upphörande. Nu uppställer sig frågan om det finns flera sådana arkiv i privat ägo och hur man i så fall skall komma åt dem. Kanske det bland Era medlemmar finns någon som har kännedom om något sådant. Ta och gör en rundfråga! Kanske man också skulle sätta in en annons?

Det skulle vara trevligt om årsbröder ville intressera sig litet mera för de gamla föreningarnas arkiv. På KB finns dels på handskriftsavdelningen protokoll, räkenskaper o.d., och på trycksaksavdelningen finns matriklar och övriga trycksaker som jubileumsskrifter m.m. Där kan Ni hitta många intressanta saker. Gå dit och titta i mittersta kartoteksraden på högra sidan. Längst bort och allra nederst står det "Ö" förstås, men efter ö:et står den en etta. Det betyder att här registreras siffror. Där hittar Ni en massa årsförenings-nummer och så är det bara att beställa enligt numret på kortet.

På RA finns dels tidigare inlämnade arkiv från de olika föreningarna, dels Red. Wahlstedts samlingar, vilka senare hållas åtskilda från annat material. Hans samlingar bestå av två huvuddelar kan man säga, dels de av honom infordrade uppgifterna vid bildandet av föreningarna med personalia och fotografier, dels till honom ~~honom~~ inlämnade arkiv från avsomnade föreningar.

Gå gärna till RA och beställ upp någon förenings arkiv. Om Ni vill se något ur Wahlstedts samlingar skall detta anges. Annars så finns det där tidigare mycket intressanta saker. Tag t.ex. 1864 års män, som hade en mycket verksam sekreterare, överstelöjtnanten Axel Åstrand. Han gjorde c:a 125 runor efter sina årsbröder, bl.a. genom intervjuer med deras släktingar. De sitter nu i 4 stora blå pärmar i RA. Ett par av dessa biografier har kommit i min hand. Bengt Bergman, 1910 års män, hade fått dem genom någon släkting, och sen har han överlämnat dem till mig.

Jag skickar dem runt så att Ni kan se hur omsorgsfullt de är gjorda. Av dem kan man förstå att det finns mycket värdefulla saker i de olika årsföreningarnas arkiv. Nisse Montén och jag har lekt med tanken att få detta dokumenterat, t.ex. genom en doktorsavhandling. Jag har talat med Ingemar Carlsson som lovat medverka till att hitta någon hugad, men han säger att det blir ganska svårt, då antalet doktorander ständigt minskar. Kanske det bland årsföreningarnas medlemmar finns någon som skulle vara villig till ett sådant arbete, kanske inte som doktorand utan bara för nöjes skull. En rundfråga igen kanske? Lycka till!

Gunnar Korsgren

sekreterare i 1907 Års Män